

Антропологија фолклора

Предавања 5-8. Новембар 2020.

5. Развој фолклористике у 20. веку

Литература:

Kokjara, Đuzepe, 1985. *Istorija folkloru u Evropi*, Beograd: Prosveta, II tom, str: 243-339.

-Особености историјско-културолошке школе и њеног метода. Повезивање простора, времена и друштва у обликовању културе. Обједињавање географског, историјског и социолошког приступа.

-Немачка етнолошка истраживања филологије и религије

Однос енглеске антрополошке школе према историјско-културолошкој

-Ван Генепово дело између историје и социологије. Природно и историјско у фолклорном наслеђу. Однос појединачног и колективног у стварању и одржавању традиције. Особености Ван Генеповог метода.

-Однос натурализма и историцизма у фолклористици

-Проширивање предмета од истраживања ране религије на изучавање библијског фолклора

-Фолклор као предмет естетичке теорије

-Схватање народног и уметничког стваралаштва у новијој фолклористици

6. Методе истраживања фолклора

Литература:

Fabijeti, Ugo; Maligeti, Roberto; Matera, Vinčenco, 2002. Od lokalnog do globalnog, str: 78-190.

- Антропологија и путовање: теренски рад као претпоставка постојања антрополошке науке
- Приказивање другачијег: искуство културних разлика као претпоставка антропологије
- Настанак и нестанак етнографског ауторитета: промене у личности истраживача и сакупљача података – од аматера до научника.
- Етнографија и антропологија: однос сазнајних перспектива и улоге истраживача.
- Велики етнографски подухвати и етнолошки ум: примена различитих метода и поступака друштвених наука у етнологији и антропологији – посматрање са учествовањем, упоредни метод, класификација, анализа и синтеза.
- Однос усменог казивања и писаног текста: бележење, значај језика, однос мисли и језика, семантичка анализа, питање хијерархије језика – равноправности и/или подређености, поглед на свет и језик.
- Природа етнографије и проблем научне објективности. Однос сазнања према искуству. Однос субјективног и објективног. Однос према научном закону и теорији у етнографији и антропологији.
- Природа етнографског рада на терену. Сусрет две културе, погледа на свет и система вредности: истраживача и објекта истраживања.
- Развој односа етнографије и антропологије. Напредак етнографије у етнологију и превазилажење њене подређености антропологији. Од описне до аналитичке дисциплине. Етнологија и антропологија као раноправне науке које истражују различите стране исте појаве. Проблем тзв. салонског и теренског рада. Утицај идеологије и доминантне парадигме епохе.
- Појава „унутрашњег метода“, односно, увођење метода разумевања из социологије у етнологију и антропологију.
- „Интензивно проучавање“ и генеалошки метод. Смањивање раздаљине између истраживача и предмета истраживања, развој метода од теоријске спекулације салонског до емпиријског искуства теренског истраживања. Формирање експедиција за истраживање егзотичних култура и подручја.
- Појава генеалошког метода, преузетог из природних наука. Истраживање структуре и терминологије родбинских односа, као важног извора података о

бројним странама друштвеног живота и аспектима настанка и функционисања одређене културе.

-Значај и допринос теренских истраживања Бронислава Малиновског. Методолошка револуција: новине у истраживачкој пракси и настанак функционалистичке теорије.

-Особеност методологије Малиновског: повезивање посматрања са учествовањем, метода унутрашњег разумевања појава, научне анализе и објашњења, прикупљања података и писања о појавама. Улога дневника и лични доживљај ситуације.

-Клифорд Герц: подизање кључних методолошких питања и односа на виши ниво анализе и тумачења. Увођење философског угла гледања. Наглашавање херменеутичког приступа. Анализа историјског развоја метода и односа у истраживачком процесу. Тумачење текста као метафоре. Од етнографије ка етнологији и антропологији: однос појаве, значења и писања.

-Промене у савременој етнологији и антропологији: различито схватање искуства и његовог текстуалног уобличавања.

-Особеност „личне једначине посматрача“ у етнологији. Антропологија и аутобиографија.

7. Време и простор у изучавању фолклора

Литература:

Lič, Edmind, 1983. *Kultura i komunikacija*, Beograd: Prosveta, str: 51-80, 108-116.

- Симболичко уређење човековог света. Границе друштвеног простора и времена. Улога знакова и симбола у њиховом обележавању. Положај појединца и колектива у њима. Профано и сакрално.
- Однос апстрактног и конкретног и видови материјалног представљања. Однос језика, контекста, знакова и симбола. Пример верских обреда.
- Веза мита и музике. Пример оркестарског извођења музичког дела као метафоре обреда. Музика као комуникацијски садржај. Однос пошиљаоца (ствараоца и извођача) и примаоца.
- Психофизички склоп човека као преносилац сигнала, знакова и симбола. Покретна невербална комуникација телом у простору и времену.
- Картографија као комуникацијско поље. Однос између индекса, сигнала и техничких, извођачких радњи.
- Разврставање (класификација), поредак (хијерархија) и смештање (лоцирање, стационирање) и сналажење (оријентација) у простору. Људско тело и топографија. Однос физичког и друштвеног простора.
- Симболика одеће, боја, кувања, звукова и телесног обележавања као друштвени и комуникацијски код за означавање друштвеног статуса.
- Фундаментална космологија као граница живота и смрти. Свети простор као граница светова. Однос видљивог и невидљивог у настанку и престанку живота и смрти.

8. Обреди прелаза

Литература:

- 1) Ван Генеп, Арнолд, 2005. *Обреди прелаза: систематско изучавање ритуала*, Београд: СКЗ, стр: VII-XLI, 1-30.
- 2) Lič, Edmind, 1983. *Kultura i komunikacija*, Beograd: Prosveta, str: 117-141.

- Стабилност и дуготрајност теорије обреда прелаза
- Одређење суштине обреда прелаза
- Фазе: одвајање од старог стања, изолација и припрема, прелаз у ново стање.
- Симболичко представљање обреда прелаза у физичком простору и временском трајању
- Лиминарна фаза као средишњи проблем у анализи обреда прелаза
- Однос сакралног и профаног у светлости обреда прелаза
- Суштина и значење „обредног паралелизма“
- Просторне зоне и временски циклуси у светлости обреда прелаза
- Ширина и обухватност обреда прелаза. Кратки и дуги временски интервали, ужи и шири простор као детерминистички оквир њиховог одвијања.
- Почеци етике и уметности, везани за првобитне обреде прелаза. Митови и обреди прелаза.
- Доминација сакралног на почецима културне (пред)историје. Обједињеност (синкретизам) материјалних, социјалних и духовних садржаја и делатности.
- Класификација обреда: симпатички и контагиозни, анимистички и динамички, посредни и непосредни, позитивни и негативни.
- Симпатички обреди, засновани на веровању о узрочно-последичној вези сродних или супротстављених појмова и феномена.
- Контагиозни обреди, у чијој основи стоји принцип материјалности и преносивости, путем додира или на даљину, природних или стечених особина.
- Анимистички, засновани на веровању у духове, и динамички, заснован на деловању сопствене унутрашње силе.
- Директни, код којих се очекује непосредан учинак, без интервенције самосталног посредника. Индиректни, као врста почетног подстицаја, који покреће извесну аутономну или персонификовану силу или низ њих, на деловање у корист оног ко обавља обред.
- Позитивни, код којих су жеље преведене у дела, остварене у пракси, и негативни, табу, који значе забране и препреке у остварењу замисли и жеља.
- Набројане особине и врсте се све могу комбиновати и испољити у конкретним обредним радњама.
- Физички и духовни аспекти прелаза

-Друштвени аспекти обреда прелаза. Обреди прелаза као вид културне и духовне комуникације. Однос физичког и метафизичког простора и времена у обреду прелаза. Пример религијских ритуала.